

Čarobni triptih, izložba hrvatskih čipki u Državnom muzeju čipke u Vologdi u Rusiji, 11. 10. 2012. – 16. 2. 2013.

Nakon što je u lipnju 2011. godine na 1. međunarodnom čipkarskom festivalu u Vologdi u Rusiji lepoglavska čipka u konkurenciji 10 zemalja i 36 ruskih oblasti proglašena najljepšom, suradnja je nastavljena i u 2012. godini. Kako Muzej u Vologdi svaka četiri mjeseca predstavlja čipku iz druge europske zemlje i danas je jedan od vodećih europskih muzeja čipke, a s obzirom na prethodni uspjeh lepoglavске čipke, organizirano je i samostalno predstavljanje hrvatskih čipki. Činjenica je da su čak tri čipke iz Hrvatske na UNESCO-voj listi nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, lepoglavska, paška i hvarska, te ne čudi veliki interes za hrvatsku čipku u Rusiji. Stoga je 11. listopada 2012. godine u Državnom muzeju čipke u ruskom gradu Vologdi otvorena izložba hrvatske čipke pod nazivom *Čarobni triptih*. Organizatori izložbe su Državni muzej čipke Vologda i Neprofitna udruga za međunarodnu kulturnu suradnju *Intermezzo*, a suorganizator izložbe je Hrvatski školski muzej u Zagrebu.

Na izložbi se ruskoj kulturnoj javnosti predstavlja cjeloviti prikaz hrvatske čipke, njezina povijest, razvoj i sadašnjost. Izložba *Čarobni triptih* sastoji se od dva dijela.

U prvom dijelu izložbe, koji je priredila muzejska savjetnica Vesna Rapo, predstavljena je muzejska građa – čipke u zbirkama Hrvatskoga školskog muzeja. Na izložbenim panelima tiskan je izbor fotografija koji predstavlja uzornike čipke, uporabne i ukrasne predmete, likovne predloške za izradu čipke koji su izrađeni u školama kontinentalne Hrvatske od kraja 18. do početka 20. stoljeća. Veći dio izloženih čipkarskih radova bio je izložen na brojnim izložbama tijekom druge polovine 19. stoljeća, a dio je iz cjeline koja je na *Svjetskoj izložbi* u Parizu 1900. godine dobila i glavnu nagradu *Grand Prix*. Sastavni dio izložbe je tekst povijesnoga pregleda zastupljenosti poučavanja u svim čipkarskim tehnikama u osnovnim i srednjim školama tijekom 18., 19. i prve polovine 20. stoljeća, kada je nastavni predmet Ženski ručni rad imao važno mjesto u hrvatskom obrazovnom sustavu. Također su predstavljeni i katalozi izložaba Hrvatskoga školskog muzeja, autorice Vesne Rapo: *Čipka u školi (čipkarske tehnike u nastavnim planovima i programima pučkih, stručnih, obrtnih i učiteljskih škola kontinentalne Hrvatske)* i *Ženski ručni rad u školama kontinentalne Hrvatske*, te popratni materijali, plakati, dopisnice koje je dizajnirala ista autorica.

U drugom dijelu izložbe predstavljeni su danas aktivni centri čipke. Osim lepoglavске čipke na batiće predstavljene su i paška čipka na iglu, hvarska čipka šivana od niti agave i manje poznate čipke: svetomarska na batiće, različita po motivima od lepoglavске, i sunčana čipka na iglu - motivi. Zbog prošlogodišnjeg uspjeha lepoglavska čipka na batiće je imala posebno mjesto. Izloženi su eksponati Zadruga lepoglavске čipke, reprezentativni primjerci, originalni nacrti Danice Brössler, a na samom otvorenju

izložbe prezentirana je i izrada lepoglavske čipke sa svojom posebnosti u tehnici izrade na batiče, vrlo tankoga konca kojim se „klepka“ te jedinstvenosti motiva.

Svojim opsegom s više od 180 eksponata ova izložba predstavlja jedno od dosad najpotpunijih inozemnih predstavljanja hrvatskoga čipkarstva i jednim od značajnijih gostovanja hrvatske kulture u inozemstvu.

Uz izložbu je tiskan i vrlo reprezentativan prateći katalog, a izložba je dobila iznimno pozitivne kritike te je značajno medijski popraćena.

Vesna Rapo

Stručni skup *Zlatko Špoljar – pedagog, književnik i glazbenik*, Hrvatski državni arhiv u Rijeci, 25. listopada 2012., Hrvatski školski muzej, Zagreb, 26. listopada 2012.

Stručni skup o Zlatku Špoljaru i njegovu djelovanju na polju školstva, glazbe i književnosti organiziran je u suradnji Hrvatskog školskog muzeja i Državnog arhiva u Rijeci. Prigodom svečane primopredaje pisane ostavštine Zlatka Špoljara Državnom arhivu u Rijeci 25. listopada 2012. godine ujedno je obilježena i 120. godišnjica rođenja tog svestranog hrvatskog učitelja. U ime obitelji, ostavštinu su Državnom arhivu u Rijeci predale Jasna Levak i Vesna Špoljar, kćeri Zlatka Špoljara. Tom je donacijom arhiv postao bogatiji za još jedan vrijedan osobni fond istaknutog hrvatskog javnog djelatnika.

Na skupu su izlagale Zorica Manojlović iz Državnog arhiva u Rijeci, Štefka Batinić iz Hrvatskog školskog muzeja te dr. sc. Mirna Marić s Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Izlaganja su upotpunjena glazbenim programom u kojemu su djela Zlatka Špoljara izvele Ana Šepić i Melany Ujčić uz glasovirsku pratnju prof. Ivane Herman.

Sljedećeg dana skup je održan u Zagrebu u prostoru Hrvatskoga školskog muzeja. Prisutne su pozdravili ravnateljica Hrvatskog školskog muzeja Branka Manin i ravnatelj Državnog arhiva u Rijeci Goran Crnković, istaknuvši pritom doprinos Zlatka Špoljara hrvatskoj kulturi.

Zorica Manojlović, viša arhivistica Državnog arhiva u Rijeci, u svom je izlaganju predstavila fond koji je obuhvatio pisanu ostavštinu Zlatka Špoljara: opsegom nevelik, no unatoč tomu iznimno vrijedan. Također je istaknula vezanost samoga Špoljara uz geografsko područje Istre i Kvarnera, gdje je radio kao učitelj, stvorio obitelj i proveo ostatak života. Stoga je opravdana odluka obitelji da njegovu ostavštinu preda upravo Državnom arhivu u Rijeci.

Štefka Batinić, viša knjižničarka i kustosica Hrvatskog školskog muzeja, prikazala je pedagoško i literarno djelovanje Zlatka Špoljara, osvrnuvši se pritom i na općenite prilike hrvatske pedagogije između dva rata. Najveći je doprinos pedagogiji Špoljar dao kao pripadnik pokreta radne škole. Istaknuo se kao autor udžbenika i metodika, a pokrenuo je i časopis *Savremena škola* u kojemu su promicane ideje reformne pedagogije. Također, bavio se pisanjem knjiga za djecu te je objavljivao časopis za djecu *Čarobno vrelo*.